

Jytte Klausen: *The Islamic Challenge. Politics and Religion in Western Europe.*

Oxford University Press 2005. 253 sider.

De seneste årtier er der skrevet en lang række bøger, der tematiserer forskellige aspekter af det forhold, at der i dag bor omkring 15 millioner muslimer i Vesteuropa. Titlen *The Islamic Challenge. Politics and Religion in Western Europe* lyder lidt for velkendt og varsler dermed også muligheden for, at indholdet er lutter gammelkendte pointer. Det er dog ingenlunde tilfældet.

Jytte Klausen (som oprindeligt er uddannet fra Aarhus Universitet) er lektor i sammenlignende politik ved Brandeis University i Boston. Hendes hidtidige arbejdsområder er bl.a. immigration og social sammenhængskraft. Netop denne forskningsmæssige baggrund, kombineret med et indgående kendskab til såvel USA som de europæiske stater, giver hende et forfriskende anderledes perspektiv.

Bogens udgangspunkt er i al sin enkelhed at undersøge (og gendrive) Samuel Huntingtons fortsat indflydelsesrige tese om civilisationernes sammenstød. Klausens politologiske vinkel betyder, at hun konkret vil undersøge, om islam og sekulære, liberale værdier vitterlig er uforenelige. Samtidig ønsker hun at stille skarpt på en gruppe, hun finder overset i litteraturen om de europæiske muslimer, nemlig "de muslimske ledere". Denne elite (Klausen anslår, at der er mellem 1500 og 2000 i Europa, der lever op til hendes definition af "muslimsk ledere") afgrænses på følgende måde: "Muslimsk" forstås som det forhold, at en person enten har en muslimsk-kulturel baggrund eller

forstår sig som religiøs. At være "leder" implicerer at indtage en fremtrædende position i det politiske liv eller i diverse organisationer, herunder muslimske. Klausen, der kalder sin metode for "politisk antropologi", har interviewet i alt 300 personer i Frankrig, Tyskland, Holland, Danmark, Sverige og Storbritannien (nogle personligt, andre via email, fax og telefon). Hun har spurgt dem om emner som deres syn på de problemer, muslimer møder i de respektive lande, årsagen til disse problemer, forslag til politiske tiltag i forhold til religiøse og etniske minoriteter og om, hvorvidt islam er forenelig med vestlige værdier.

De muslimske leders svar på spørgsmålene udgør den narrative drivkraft i Klausens bog. Svarene bruges desuden til at udvikle en række typologier, hun mener, indfanger ledernes forskellige positioner. Dette præsenteres sammenflettet med en redegørelse for og diskussion af de aspekter af de seks staters institutionelle indretning, der påvirker muslimers mulighed for at deltage aktivt i samfundet. I forskningen fremhæves det ofte, at de europæiske lande adskiller sig betydeligt i deres forståelse af fx sekularitet. Forskelle der bl.a. hænger sammen med de forskellige positioner, som den/de kristne kirker indtager i forhold til fx staten og undervisningssystemet. Det er Klausens pointe, at på trods af disse institutionelle forskelle, er der alligevel en forbløffende grad af lighed i de problemer, som muslimerne i de seks forskellige lande møder. Hun mener, det skyldes, at europæiske stater generelt har meget vanskeligt ved at håndtere religiøs pluralisme (i modsætning til USA), fordi man i stedet har fokuseret på den

sociale sammenhængskraft (der nivellerer forskelle) og opbygningen af velfærdssystemer.

Klausens bog opsummerer velkendte forhold og præsenterer nye indsigter, men formår at integrere det på en måde, så i hvert fald denne læser følte sig vældig beriget. Kombinationen af personlige samtaler og kvantitative analyser er frugtbar, og selvom der naturligvis er vurderinger undervejs, læseren ikke nødvendigvis er enig i, formulerer Klausen en række klare antagelser, som man kan tænke med og/eller op imod.

Inge Liengaard, ph.d.-stipendiat
Afdeling for Religionsvidenskab
Aarhus Universitet